

واکنش گونه‌های گیاهی مختلف در پاسخ به القای کالوس

منصوره صداقتی*¹ و محمدحسن عصاره²

*1- محقق غیرهیئت علمی، مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور، تهران

2-استاد، مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور، تهران

چکیده

استفاده از تکنیک‌های اصلاحی در اصلاح گیاهان دارویی و زراعی و بهبود کمیت و کیفیت مواد مؤثره موجود در آن‌ها برای تولید گیاهان پربازده امری ضروری است. از عوامل مؤثر بر تولید کالوس و باززایی می‌توان به ژنوتیپ، تنظیم‌کننده‌های رشد، محیط کشت، سن و نوع ریزنمونه و شرایط محیطی اشاره کرد. در این تحقیق القای کالوس در هفت گونه گیاهی (*Dracocephalum*، *Daucus carota*) با *Urtica dioica*، *Moringa oliefera*، *Amsonia tubemaemontana*، *Galega officinalis*، *Hyssopus officinalis* و *kotschyi* در شرایط مورد بررسی قرار گرفته است که میزان القای کالوس و اندام‌زایی بر روی ریزنمونه برگ‌گی در محیط کشت‌های MS و WPM با غلظت‌های مختلفی از تنظیم‌کننده‌های رشد ارزیابی شد. بدین منظور، آزمایش فاکتوریل در قالب طرح کاملاً تصادفی طراحی گردید و اثرات ژنوتیپی در القا کالوس و متعاقب آن تکثیر گیاه مشاهده شد. نتایج نشان داد که *Hyssopus officinalis* از نظر القای کالوس با سایر گونه‌ها اختلاف معنی‌داری داشتند.

کلیدواژه: القای کالوس، اندام‌زایی، گیاهان دارویی، ژنوتیپ، تنظیم‌کننده‌های رشد

Abbreviations:

MS: Murashige and Skoog, 1962

WPM: Lloyd and McCown, 1981

NAA: α -naphthalene acetic acid

BAP: 6-benzyl-aminopurine

Kin: 6-Furfurylaminopurine

IBA: Indole-3-butyric acid

2,4-D: 2,4-Dichlorophenoxyacetic acid

ABA: Ascorbic Acid

PVP

Polyvinylpyrrolidone

(Kochan et al., 1999). *Galega officinalis* از تیره Fabaceae دارای خواص ضدسرطانی، ضد توموری و ضدالتهابی است (Pehlivan Karakas et al., 2016). *Amsonia tubemaemontana* از *Apocynaceae* نیز دارای اثرات ضدسرطان و ضدباکتریایی است (Cevahir et al., 2008). *Moringa oliefera* از *Moringaceae* خواص آنتی اکسیدانی و ضدالتهابی دارد (Santos et al., 2005, 2009). *Sashidhara et al.* (2009). *Urtica dioica* نیز دارای خواص ضدباکتریایی و ضدسرطانی دارد (Obertreis et al., 1996). در این مطالعه در مرحله اول ترکیب هورمونی و محیط کشت‌ها، برای کالوس‌زایی بررسی شد و در مرحله دوم اندام‌زایی بررسی گردید.

مواد و روش

بذور گونه‌های منتخب از مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور تهیه گردید و پس از مراحل استریل (جدول 1) در محیط کشت MS فاقد تنظیم‌کننده‌های رشد کشت شدند. بعد از 35 روز برگ‌های دانه‌رست‌ها به عنوان ریزنمونه استفاده شدند. ریزنمونه‌ها به صورت دیسک‌های برگ‌ی (1×1) به محیط کشت‌های مختلف القای کالوس (جدول 2) منتقل شده و pH محیط 5/7 تنظیم گردید. آزمایش به صورت آزمون فاکتوریل در قالب طرح کاملا تصادفی با فاکتورهای گونه، محیط کشت (WPM و MS) و تنظیم‌کننده‌های رشد مختلف (جدول 2) در سه تکرار انجام شد. ظروف کشت حاوی ریزنمونه در اتاق رشد در دمای 25 درجه سانتی‌گراد در شرایط نور با دوره نوری 16 ساعت روشنایی و 8 ساعت تاریکی در دمای شبانه 19 درجه سانتی‌گراد نگهداری شدند. بعد از گذشت 40 روز از انتقال ریزنمونه‌ها، صفات حجم و درصد القای کالوس ثبت گردید. بعد از ثبت صفات، کالوس‌های مناسب به محیط کشت‌های اندام‌زایی منتقل شدند (جدول 3) و بعد از 2 ماه نتایج اندام‌زایی ثبت گردید.

نتایج

پس از 35 روز بذور کاشته شده در محیط کشت MS بدون تنظیم‌کننده‌های رشد از نظر آلودگی بررسی شدند و

امروزه تقاضا برای ترکیبات دارویی افزایش یافته است، از طرفی غلظت پایین این ترکیبات در گیاه، محدودیت منابع طبیعی، تخریب روزافزون جنگل‌ها، مراتع و فضای سبز، نابودی گونه‌های متنوع گیاهی، مشکلات مرتبط با اهلی نمودن و کشت زراعی این گیاهان، توجه محققین را به استفاده از راهکارهای بیوتکنولوژی جهت افزایش تولید و بهره‌وری گیاهان دارویی معطوف نموده است. بیوتکنولوژی با بهره‌گیری از علوم مختلف مانند بیولوژی، بیوشیمی، ژنتیک و غیره و با استفاده از راهکارهای کشت سلول، اندام و بافت، مهندسی ژنتیک و نشانگرهای مولکولی قادر است کارآیی گیاهان را به عنوان منابع تجدیدپذیر جهت تولید دارو افزایش دهد (Baghaeri, et al., 2013). بنابراین استفاده از تکنیک‌های اصلاحی در اصلاح گیاهان دارویی و زراعی و بهبود کمیت و کیفیت ویژگی‌های گیاهی مواد موثره موجود در آن‌ها برای تولید گیاهان پربازده امری ضروری است (Soltani-Por et al., 2011). از عواملی که در تولید کالوس و باززایی موثرند می‌توان به ژنوتیپ، تنظیم‌کننده‌های رشد، محیط کشت، سن و نوع ریزنمونه و شرایط محیطی اشاره کرد. نتایج نشان داده است که القای کالوس و باززایی گیاه با ژنوتیپ گیاه تغییر می‌کند (Han et al., 2011).

در این مطالعه ریزنمونه‌های برگ‌ی 7 گونه گیاهی شامل (*Daucus carota*, *Dracocephalum kotschyi*, *Hyssopus officinalis*, *Galega officinalis*, *Amsonia tubemaemontana*, *Moringa oliefera*, *Urtica dioica*) از نظر کالوس‌زایی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. به طور خلاصه می‌توان به بخشی از دلایل انتخاب گیاهان مذکور به شرح ذیل اشاره کرد: *Daucus carota* از خانواده چتریان (*Apiaceae*) دارای خواص آنتی اکسیدانی، ضد التهاب، ضدباکتری و ضدقارچی است (Alves-Silva et al., 2016). *Hyssopus officinalis* و *Dracocephalum kotschyi* از تیره نعنائیان که هر دو دارای خواص ضدالتهابی، ضدباکتری، ضدویروس و ضدقارچی هستند

نمونه‌های آلوده شده قارچی و میکروبی حذف گردید و از آنجا که تیمارهای استریل (جدول 1) از میان تیمارهای مختلف (اطلاعات منتشر نشده) انتخاب شدند، آلودگی بسیار کمی مشاهده گردید. جوانه‌زنی تقریباً در تمامی 7 گونه بعد از 7 روز آغاز گردید. برگ‌های دانه‌رست‌های 35 روزه در محیط کشت‌های القای کالوس بعد از 40 روز واکنش‌های متفاوتی نشان دادند که نتایج تجزیه واریانس آن در جدول 4 خلاصه شده است.

نتایج تجزیه واریانس (جدول 4) حاکی از معنی‌دار بودن فاکتورهای گونه و محیط کشت و اثر متقابل آن‌ها است ($p \leq 0/01$). با معنی‌دار شدن اثر متقابل، بردش‌دهی اثر متقابل نیز انجام شد تا اثر محیط کشت‌های مختلف در گونه‌های مختلف به طور جداگانه نیز بررسی شود (جدول 4). با توجه به مقایسه میانگین‌ها در جدول 5 از نظر القای کالوس، گونه‌های مورد مطالعه در چهار گروه قرار گرفتند که *Moringa oliefera* از نظر تولید حجم کالوس با سایر گونه‌ها اختلاف معنی‌داری داشت ($p \leq 0/05$), از نظر القای کالوس با *Daucus carota* و *Hyssopus officinalis* اختلافی مشاهده نشد ولی با سایر گونه‌ها دارای اختلاف آماری بود ($p \leq 0/05$) (جدول 5؛ شکل 1). همچنین استفاده از محیط کشت‌های مختلف نیز در برخی گونه‌ها اختلاف معنی‌دار نشان داد و در برخی گونه‌ها اختلافی مشاهده نشد (جدول 4).

کالوس‌های تولید شده، به محیط‌های اندام‌زا (جدول 3) منتقل شدند که *Galega officinalis*، *Dracocephalum kotschy* و *Hyssopus officinalis* ریشه تولید کردند، *Daucus carota* و *Moringa oliefera* تولید شاخه نمودند اما به دلیل اینکه در هر کدام یک نمونه به سمت اندام‌زایی رفته بود آنالیز آماری انجام نشد (شکل 2).

بحث

از عواملی که در تولید کالوس و باززایی مؤثرند می‌توان به ژنوتیپ، تنظیم‌کننده‌های رشد، محیط کشت، سن و نوع ریزنمونه و شرایط محیطی اشاره کرد (Han et

al., 2011) که نتایج این پژوهش مؤید این موضوع است، چراکه بین گونه‌های مورد مطالعه از نظر القای کالوس و حجم کالوس اختلاف معنی‌دار وجود داشت و گونه‌های مورد مطالعه نیز به محیط کشت‌ها با تنظیم‌کننده‌های رشد مختلف، واکنش‌های متفاوتی نشان دادند. با توجه به مقایسه میانگین‌ها، گونه‌های مورد مطالعه از نظر القای کالوس در 4 گروه قرار گرفتند که *Moringa oliefera* از نظر القای کالوس با *Daucus carota* و *Hyssopus officinalis* در یک گروه قرار داشته و اختلاف آماری بین آن‌ها مشاهده نشد اما با سایر گونه‌ها دارای اختلاف آماری بود. در *Moringa oliefera* و *Daucus carota* کالوس‌های شیری و ترد و هم‌چنین کالوس‌های گلبولی و مایل به سبز مشاهده شد، از نظر تولید حجم کالوس، *Moringa oliefera* با سایر گونه‌ها اختلاف معنی‌داری داشت و بهتر عمل نمود. *Hyssopus officinalis* و *Daucus carota* با اینکه از نظر القای کالوس در گروه *Moringa oliefera* قرار داشتند، اما کالوس‌های حجیم و مناسبی تولید نکردند. از طرف دیگر *Urtica dioica* بدترین گونه از نظر کالوس‌زایی بود که یا کالوس تشکیل نشد و یا در حاشیه برگ‌ها کالوس‌های متراکم و سفید تشکیل گردید که در واکنش نیز تغییری در رشد آن‌ها مشاهده نشد. در بررسی منابع، گزارش جامعی در خصوص مقایسه القای کالوس بین گونه‌های مختلف مشاهده نشد، ولی در ادامه گزارش‌هایی در مورد بررسی القای کالوس بین ژنوتیپ‌های مختلف آورده شده است. در بررسی هفت ژنوتیپ Bermudagrasses، برای القای کالوس، سه ژنوتیپ TifEagle، TifSport و Tif93-132 بهترین پاسخ را داشتند (Zhang et al., 2007). در میان سه ژنوتیپ *Asparagus officinalis* (Huchels Alpha)، Schwetzing Meisterschuss و Record در محیط MS حاوی 1 mg/l NAA 0/1، BA 0/5 و 2,4-D 0/5، ژنوتیپ Record بالاترین درصد القای کالوس را نشان داد (Shalaby et al., 2005). در بررسی القای کالوس بین 4 ژنوتیپ مختلف پنبه‌های ایرانی، بالاترین درصد

2.PVP 400 .Casein 10mg^l⁻¹ .Sucrose 30¹
Hyssopus officinalis .WPM (Picloram 1/5.BA
 1,2,4-D0/1 .JBA 0/1 .ABA 10mg^l⁻¹) (C3) تیمار
 MS (Zeatin 1,Kin) بود.
 در مطالعه‌ای بر روی مورینگا، Asadi-Corom و
 همکاران (2013) بین سه جمعیت بنت، چانف و کشنکی،
 بیشترین کالوس متعلق به جمعیت چانف و بیشترین حجم
 کالوس در محیط MS نیم غلظت حاوی
 BAP (1mg^l⁻¹) را گزارش کردند (Asadi-Corom et al.,
 2013). بالاترین القای کالوس در *Hyssopus*
officinalis در محیط حاوی NAA 2 mg^l⁻¹ .BA 1 و
 1mg^l⁻¹ .NAA 0/5 .BA 1 مشاهده شد (Pakseresht
 et al., 2016). در بررسی *Dracocephalum kotschy*
 نیز بهترین محیط 4 mg^l⁻¹ .NAA 1/5 .BA برای
 کالوس‌زایی بود (Razavi et al., 2016) که با نتایج این
 پژوهش مغایرت دارد، این اختلاف می‌تواند به دلیل اختلاف
 در زمان برداشت گیاه و یا تفاوت در مواد مصرفی
 آزمایشگاهی باشد.

با بررسی موارد ذکر شده می‌توان چنین نتیجه‌گیری
 کرد که در القا کالوس علاوه بر اثر ژنوتیپ، نوع محیط
 کشت و نوع تنظیم‌کننده‌های رشد بر القای کالوس و میزان
 حجم و ایجاد کالوس جنین‌زا یا عدم آن مؤثر است

متعلق به ژنوتیپ 312 Coker بود (Ghaemi et al., 2011).

در انتقال کالوس‌ها به محیط‌های اندام‌زایی (جدول
 3)، *Daucus carota* تنها گونه‌ای بود که شاخه تولید
 کرد (شکل 1:ث)، البته *Dracocephalum kotschy* و
Hyssopus officinalis به سمت ریشه‌زایی رفتند و بقیه
 گونه‌ها واکنشی نشان ندادند.
 در بررسی پاسخ گونه‌ها به محیط‌های کشت،
Urtica dioica (تیمار C1 و C2)، *Galega*
officinalis (تیمار C2 و C3)، *Daucus carota* (تیمار
 C1) و *Moringa oliefera* (تیمار C2)، ریزنمونه‌های
 برگی مستقیماً اندام‌زایی کرده و ریشه تولید نمودند (شکل
 1- پ، ت).

در بررسی جداگانه گونه‌های مورد مطالعه، هر کدام
 به تنظیم‌کننده‌های رشد واکنش متفاوتی نشان دادند به
 طوری که برای *Dracocephalum*، *Daucus carota* و
Hyssopus officinalis، *kotschy* و *Galega*
officinalis نوع تنظیم‌کننده‌های رشد برای القای کالوس
 مهم است در حالی که بین تیمارهای محیطی برای سایر
 گونه‌ها اختلاف معنی‌داری مشاهده نشد. بهترین تیمارها
 برای القای کالوس در *Daucus carota* تیمار (C2)
 (MS (Zeatin 2,Kin 1,NAA0/5 .JBA 0/5mg^l⁻¹)
Dracocephalum kotschy تیمار (C5) (gl⁻¹)

جدول 1: تیمارهای استریل بذور گونه‌های منتخب

ردیف	گونه	مراحل استریل
1	<i>Daucus carota</i>	2 ساعت آب جاری، 7 دقیقه هیپوکلریت سدیم 30٪
2	<i>Dracocephalum kotschy</i>	2 ساعت آب جاری، 5 دقیقه هیپوکلریت سدیم 30٪
3	<i>Hyssopus officinalis</i>	2 ساعت آب جاری، 5 دقیقه هیپوکلریت سدیم 30٪
4	<i>Galega officinalis</i>	2 ساعت آب جاری، 5 دقیقه هیپوکلریت سدیم 30٪
5	<i>Amsonia tubemaemontana</i>	2 ساعت آب جاری، 7 دقیقه هیپوکلریت سدیم 30٪
6	<i>Moringa oliefera</i>	24 ساعت آب جاری، قارچ کش کربوکسین تیرام 2٪، الکل 30 ثانیه، 10 دقیقه هیپوکلریت سدیم 30٪
7	<i>Urtica dioica</i>	2 ساعت آب جاری، 5 دقیقه هیپوکلریت سدیم 30٪

جدول 2: تیمارهای القای کالوس برای گونه‌های گیاهی منتخب

سوکرز	PVP	کازئین	ABA	سیتوکینین			اکسین				محیط کشت پایه	کد تیمار
				BA	Zeatin	Kin	Picloram	2,4-D	NAA	IBA		
30	-	-	10	-	2	2	-	-	0/1	0/1	MS	C1
"	-	-	-	-	3	1	-	-	0/5	0/5	MS	C2
"	-	-	10	-	1	1	-	0/1	-	0/1	MS	C3
"	-	-	-	-	2	1	-	0/5	-	0/5	MS	C4
"	400	10	-	2	-	-	1/5	-	-	-	WPM	C5
"	400	-	-	1	-	-	3	-	-	-	WPM	C6
"	-	40	-	1	-	-	-	1	-	-	WPM	C7
"	-	40	-	0/5	-	-	-	0/5	-	-	WPM	C8

جدول 3: محیط کشت‌های اندام زایی برای انتقال کالوس‌ها

Kin	2ip	IBA	محیط کشت	کد تیمار
-	0/3	0/01	MS	CM1
0/2	-	0/01	"	CM2
-	0/3	0/01	WPM	CW1
0/2	-	0/01	"	CW2

جدول 4: نتایج تجزیه واریانس و برش‌دهی اثر متقابل فاکتورهای A (گونه) و B (محیط کشت) بر صفات مورد ارزیابی القای کالوس در

ریز نمونه‌های برگ

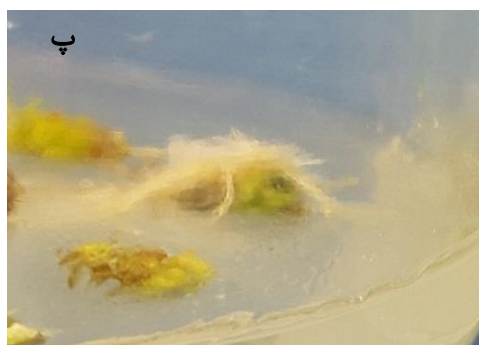
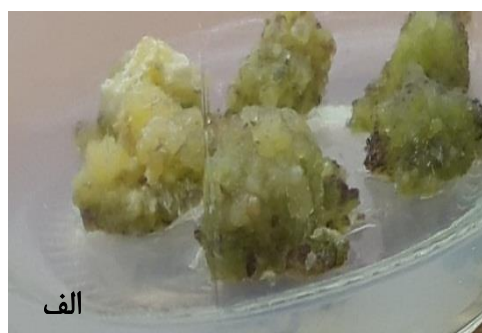
حجم کالوس	درصد القای کالوس	درجه آزادی	منابع تغییرات
1/4**	265**	6	گونه
1/6**	11**	7	محیط کشت
0/45*	20**	42	اثر متقابل گونه × محیط کشت
0/27	2/6	97	اشتباه آزمایشی
برش‌دهی اثر متقابل میانگین مربعات سطوح B (محیط کشت) در هر سطح A (گونه‌ها)			
0/32 ^{ns}	32 **	7	<i>Daucus carota</i>
0/24 ^{ns}	31 **	7	<i>Dracocephalum kotschy</i>
0/2 ^{ns}	38 **	7	<i>Hyssopus officinalis</i>
0/7 *	31 **	7	<i>Galega officinalis</i>
0/02 ^{ns}	2/7 ^{ns}	7	<i>Amsonia tubemaemontana</i>
2/9 **	5/1 ^{ns}	7	<i>Moringa oliefera</i>
3 ^{ns}	8/7 ^{ns}	7	<i>Urtica dioica</i>

* معنی‌دار در سطح احتمال 5٪ ** معنی‌دار در سطح احتمال 1٪ ns معنی‌دار در سطح احتمال

جدول 5: مقایسه میانگین فاکتور گونه بر صفات مورد ارزیابی القای کالوس در ریزنمونه‌های برگ‌گی (در سطح احتمال 0.5)

منابع تغییرات	القای کالوس	حجم کالوس
<i>Moringa oliefera</i>	76/94 ^a	0/98 ^a
<i>Daucus carota</i>	73/98 ^a	0/34 ^{bc}
<i>Hyssopus officinalis</i>	67/4 ^a	0/2 ^{bc}
<i>Dracocephalum kotschy</i>	33/14 ^b	0/4 ^b
<i>Galega officinalis</i>	12/5 ^c	0/17 ^{bc}
<i>Amsonia tubemaemontana</i>	0/94 ^d	0/04 ^c
<i>Urtica dioica</i>	0/004 ^d	0/0 ^c

- حروف مشابه یعنی از نظر آماری در یک گروه قرار دارند.



شکل 1: الف) *Daucus carota*، ب) *Moringa oliefera*، پ) *Urtica dioica*، ت) *Galega officinalis*، ث) *Daucus carot*

Embryogenesis, African Journal of Biotechnology Vol. 10(15), pp. 2915-2922

7. Han Y., Jin X., Wu F., and Zhang G. (2011). Genotypic differences in callus induction and plant regeneration from mature embryos of barley, *Hordeum vulgare* L., Journal of Zhejiang University Science, 5: 399-407.

8. Kochan, E., Wysokinskab, H., Chmiel, A. and Grabiasb, B. (1999). Rosmarinic Add and Other Phenolic Acids in Hairy Roots of *Hyssopus officinalis*, Zeitschrift für Naturforschung C, 54c, 11-16

9. Lichius, J.J. and Muth, C. (1997). The inhibiting effect of *Urtica dioica* root extracts on experimentally induced prostatic hyperplasia in the mouse. *Planta Medica*, 63(4): 307-310.

10. Obertreis, B., Giller, K., Teucher, T., Behnke, B. and Schmitz, H. (1996). Antiinflammatory effect of *Urtica dioica* folia extract in comparison to caffeic malic acid. *Arzneimittel Forschung Drug Research*, 46(1): 52-56.

11. Pakseresht, Gh., Kahrizi, D., Mansouri, M., Ghorbani, T., Kazemi, (2016). Study of Callus Induction and Cell Culture to Secondary Metabolite Production in *Hyssopus officinalis* L., *Journal of Reports in Pharmaceutical Sciences*, 5(2), 104-111

12. Park E., and Lim H. (1999). Establishment of an efficient in vitro plant regeneration system in chicory (*Cichorium intybus* L. var. *sativus*). *Acta Horticulturae*, 483: 367- 370.

13. Pehlivan Karakas, F., Ucar Turker, A., Karakas, A., Mshvildadze, V. (2016). Cytotoxic, anti-inflammatory and antioxidant activities of four different extracts of *Galega officinalis* L (Goat's rue), *Tropical Journal of Pharmaceutical Research* April; 15 (4): 751-757

14. Razavi S. M., Ghasemian A. R., Mosavi, S., Arshneshin H. (2016). Callus induction and essential oil composition of *Dracocephalum moldaviaca* L., *Eco-phytochemical Journal of Medicinal plants*, Vol. 4(2), No. 14, P: 88-94
component from *Moringa oleifera* seeds. *Water Research*, 39(6): 975-980.

از همکاران محترم مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع

کشور، گروه زیست فناوری و جهاد دانشگاهی دانشگاه زنجان،
جناب آقای علی عمارلو صمیمانه تشکر و قدردانی می‌نمایم.

منابع

1. Alves-Silva, J.M., Zuzarte, M., José Gonçalves, M., Cavaleiro, C., Teresa Cruz, M., Cardoso, S., and Salgueiro, L. (2016). New Claims for Wild Carrot (*Daucus carota* subsp. *carota*) Essential Oil, *Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine*, 2016:1-10

2. Asadicorom F., Mirzaie-Nodoushan H., Emam M., Bakhshi-Khaniki GH. R. (2013). Drumstick Plant Population Responses to Culture Media in Callus Induction and Regeneration, *Journal of Forest and Wood Products (Iranian Journal of Natural Resources)*, Volume 66, No. 2, P: 167 -176

3. Bagheri, A., Moshiri, F., Khosravania, S. (2013). Investigation on Reaction of Explants and Plant Growth Regulators on Callus Induction, Rooting and in vitro Regeneration of *Bunium persicum* (Boiss.) B. Fedtsch, *Crop Biotech.nology* 5: 53-61

4. Cevahir Oz., G., Yüzbasioglu, E., Erol O. and Uzen E. (2008). In vitro propagation of *Amsonia orientalis* Decne (Apocynaceae), *African Journal of Biotechnology* Vol. 7 (20), pp. 3638-3641

5. Geun-Won CH., Dae-Sung K., Hyeon-Jeong H., Won Byoung CH., and Youn-Hyung L. (2009). Plant regeneration from cotyledon explants in leaf chicory (*Cichorium intybus* L. var. *foliosum*). *Horticulture, Environment and Biotechnology*, 1: 40 - 44.

6. Ghaemi, M., Majd, A., Fallahian, F. and Ghasemi Bezd, K. (2011). Comparison of callus induction and somatic embryogenesis of some Iranian cottons (*Gossypium* Spp.) with Coker 312 and histology of somatic

15. Santos, A.F.S., Argolo, A.C.C., Coelho, L.C.B.B. and Paiva, P.M.G. (2005). Detection of water soluble lectin and antioxidant

18. Soltani-por, M.M., Mohammadi, A., Rahnama, H., Abaszade, B. (2011). Callusogenesis investigation of lemon balm (*Melissa officinalis* L.), *Journal of Agronomy and Plant Breeding* 7(1):45-54.

19. Zhang, S., Hanna, W., Ozias-Akins, P. (2007). Comparison of callus induction and plant regeneration from different explants in triploid and tetraploid turf-type Bermudagrasses *Plant Cell Tiss Organ Cult*: 90:71–78

16. Sashidhara, K.V., Rosaiah, J.N., Tyagi, E., Shukla, R., Raghubir, R. and Rajendran, S.M. (2009). Rare dipeptide and urea derivatives from roots of *Moringa oleifera* as potential anti-inflammatory and antinociceptive agents. *European Journal of Medicinal Chemistry*, 44: 432-436.

17. Shalaby, T., Haneklaus, S., Schnug, E. (2005). Genotypical differences in callus induction and regeneration of plantlets produced from asparagus (*Asparagus officinalis* L.) anther cultures, *Landbauforschung Volkenrode*, Special Issue 286, 107-112

Response of different plant species to callus induction

Sedaghati, Mansoureh * & Assareh, Mohammad Hasan *

* Research Institute of Forests and Rangelands, P.O. BOX131185-116, Tehran, Iran

Abstract

It is essential to use corrective techniques in the cultivation of medicinal plants and to improve the quantity and quality of the essential oils and essence in them for the production of high-yielding plants. The influence factors in callus production and regeneration include genotype, growth regulators, culture medium, age and type of explants and environmental conditions. In this study, callus induction in seven plant species (*Daucus carota*, *Dracocephalum kotschyi*, *Hyssopus officinalis*, *Galega officinalis*, *Amsonia tubemaemontana*, *Moringa oliefera*, *Urtica dioica*) has been investigated in vitro, which were evaluated callus induction and organogenesis on the leafy specimen in MS and WPM medium with different concentrations of growth regulators. For this purpose, a factorial experiment was designed in a completely randomized design (CRD) and was investigated genotypic effects on callus induction and subsequent proliferation of the plant. The results showed that *Daucus carota*, *Moringa oliefera* and *Hyssopus officinalis* had a significant difference in callus induction with other species.

Keywords: *Callus Induction, Growth Regulators, Genotype, Medicinal plants, Organogenesis*